

UNIVERZITA MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI
PRÁVNICKÁ FAKULTA

**Porovnanie ukladaných trestov vybraných krajín Európskej únie vo vzťahu
k drogovej trestnej činnosti a možný nesúlad slovenskej legislatívy s právom
Európskej únie**

Študentská vedecká odborná činnosť

Autor: JUDr. Tomáš Zábrenszki

Konzultant: prof. JUDr. Ingrid Mencerová, PhD.

Katedra trestného práva, kriminológie, kriminalistiky a forenzných disciplín

Dátum odovzdania: 21.03.2023

Čestné vyhlásenie

Predkladanú prácu v rámci študentskej vedeckej odbornej činnosti som vypracoval sám a uvádzam všetky použité zdroje.

V Šarovciach, dňa 21.03.2023

.....

JUDr. Tomáš Zábrenszki

Abstrakt

Každá krajina by mala mať upravenú svoju vlastnú drogovú politiku. V podmienkach Slovenskej republiky sa na túto problematiku veľký dôraz nekládol a čoraz častejšie sa ukazujú problémy aj v súvislosti s ukladaním neprimerane prísnych trestov. Vyspelé krajiny Európskej únie pochopili, že sprísňovanie legislatívy nebude mať očakávaný efekt na drogovú kriminalitu a tento postoj nevedie k želaným výsledkom v boji proti drogám. Porovnaním legislatív vybraných krajín Európskej únie v rámci tejto problematiky je možné vidieť, že Slovenská republika má najprísnejší postih za drogové trestné činy. Okrem tejto skutočnosti je možné konštatovať, že neprimerané tresty ukladané v Slovenskej republike môžu byť až v rozpore s Chartou základných práv Európskej únie.

Kľúčové slová: drogová trestná činnosť, omamné a psychotropné látky, neoprávnené prechovávanie, distribúcia omamných a psychotropných látok, právo EÚ

Obsah

Úvod.....	5
1 Ukladané tresty a trestné sadzby vo vybraných krajinách Európskej únie.....	7
1.1 Rakúsko	7
1.1.1 Neoprávnené prechovávanie.....	7
1.1.2 Distribúcia omamných a psychotropných látok	8
1.2 Česká republika	8
1.2.1 Neoprávnené prechovávanie.....	9
1.2.2 Distribúcia omamných a psychotropných látok	10
1.3 Holandsko.....	10
1.3.1 Neoprávnené prechovávanie.....	11
1.3.2 Distribúcia omamných a psychotropných látok	12
1.4 Slovenská republika	12
1.4.1 Neoprávnené prechovávanie.....	14
1.4.2 Distribúcia omamných a psychotropných látok	15
2 Porovnanie legislatív vybraných krajín Európskej únie so Slovenskou republikou vo vzťahu k drogovej trestnej činnosti.....	16
2.1 Regulácia omamných a psychotropných látok	16
2.2 Porovnanie trestných sadzieb vybraných krajín	18
2.3 Obvykle jednorazová dávka ako slovenský unikát.....	19
2.4 Pestovanie alebo výroba? Ako je to s konopou?	21
3 Možný nesúlad slovenskej legislatívy s právom Európskej únie vo vzťahu k drogovej trestnej činnosti	23
3.1 Primeranosť ukladaných trestov v Slovenskej republike	23
3.2 Nesúlad s právom Európskej únie	25
4 Úvahy de lege ferenda.....	29
Záver	33
Zoznam použitej literatúry	35

Úvod

„Agonizovat nikotinové receptory je legální, serotoninové však nikoli. Co je vlastně to, co má být regulováno?“¹

prof. MUDr. Jiří Horáček, Ph.D., FCMA

Dňa 18. júna 1971 vyhlásil vtedajší prezident Spojených štátov amerických, Richard Nixon, vojnu proti drogám. Už je tomu viac než 50 rokov. Za túto dobu došlo viackrát ku konštatovaniu a uvedomeniu si, že vojna proti drogám je boj s veternými mlynmi. Niektoré štáty si začali uvedomovať, že prostredníctvom represie nedosiahnu očakávané výsledky a zlepšenie situácie v spoločnosti v súvislosti s drogami. Novodobé koncepcie drogových politík sa zakladajú prevažne na myšlienke harm reduction t. j. znižovania rizík, ktoré drogy v spoločnosti spôsobujú, toto však nie je prípad Slovenskej republiky.

Predkladaná práca analyzuje druhy trestov a výšku trestných sadzieb vo vybraných krajinách Európskej únie. Následne sú zistené skutočnosti porovnávané s platnou legislatívou v Slovenskej republike. V rámci tejto analýzy sa sústreďuje pozornosť aj na otázku primeranosti ukladaných trestov v Slovenskej republike, a to z pohľadu legislatív vybraných krajín Európskej únie ako aj právnych aktov Európskej únie.

Pri analýze a porovnaní legislatív jednotlivých vybraných krajín Európskej únie boli použité najmä všeobecne záväzné právne predpisy týchto krajín. V rámci analýzy možného nesúladu slovenskej legislatívy s právom Európskej únie a v otázke primeraných trestov sa pracovalo s rámcovými rozhodnutiami Rady, Chartou základných práv Európskej únie, judikatúrou Ústavného súdu SR a Európskeho súdu pre ľudské práva ako aj s odbornou literatúrou a pre upresnenie niektorých skutočností poskytli stanovisko príslušné inštitúcie ako Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky a Štátny ústav pre kontrolu liečiv.

Prvá kapitola v sebe zahŕňa už spomínanú analýzu legislatívy vybraných krajín Európskej únie. V tejto kapitole je poskytnutá analýza legislatívy týkajúcej sa drogovej trestnej činnosti uplatňovanej v Rakúsku, v Českej republike a v Holandsku. Záverom tejto kapitoly je výklad slovenskej legislatívy.

Druhá kapitola poskytuje komparáciu legislatív vybraných krajín Európskej únie so slovenskou legislatívou. Tieto krajiny boli vybraté z dôvodu, že majú podstatne miernejšie

¹ Dostupné online: <https://magazin-legalizace.cz/jiri-horacek-psychedelika-jsou-mene-toxicka-nez-brambory/> [cit. 12-05-2022].

nastavenú drogovú politiku ako Slovenská republika a v rámci tejto svojej drogovej politiky nezaznamenávajú výraznejšie problémy týkajúce sa tohto druhu kriminality. Jednoducho povedané, majú nastavený fungujúci systém.

Tretia kapitola pojednáva o problematike primeranosti ukladaných trestov v Slovenskej republike a možného nesúladu slovenskej legislatívy s právom Európskej únie. V rámci potvrdenia týchto hypotéz poslúžili právne akty Európskej únie a judikatúra Ústavného súdu SR a Európskeho súdu pre ľudské práva.

Štvrtá kapitola poukazuje na možné zlepšenia do budúcnosti. Slovenská republika by v blízkej budúcnosti mala postúpiť isté kroky, aby sa jej drogová politika priblížila európskej úrovni a neboli Komisiou Európskych spoločenstiev vytýkané nedostatky. Slovenská republika má vo svojej legislatíve viacero prežitkov. Jedným z nich je inštitút obvykle jednorazovej dávky. Takýto inštitút sa v žiadnej z krajín Európskej únie neaplikuje. Ďalším a zároveň najväčším problémom Slovenskej republiky je neprimeraná represia a politika prísneho trestania.

Cieľom predkladanej práce je poukázať na skutočnosť, že myšlienka trestať za každú cenu nie je riešením a miernejšia drogová politika má oveľa väčší zmysel. O tom už svedčí aj samotný fakt, že neprimerane prísny trestami môže dochádzať až k porušovaniu Charty základných práv Európskej únie.

1 Ukladané tresty a trestné sadzby vo vybraných krajinách Európskej únie

Predmetom tejto kapitoly je analýza drogovej legislatívy vybraných krajín Európskej únie a trestných sadzieb resp. trestov ukladaných za jednotlivé trestné činy. Každá jedna krajina má svoj systém regulácie omamných a psychotropných látok ako aj vlastné predpisy zaoberajúce sa drogovou trestnou činnosťou.

V nasledujúcich podkapitolách sa zameriavame na výklad predpisov upravujúcich reguláciu omamných a psychotropných látok a ukladanie trestov za neoprávnené prechovávanie omamných a psychotropných látok, pestovanie rastlín rodu Cannabis a distribúciu resp. obchodovanie s drogami v Rakúsku, Českej republike, Holandsku a Slovenskej republike.

1.1 Rakúsko

V podmienkach Rakúska sú kontrolované resp. štátom regulované omamné a psychotropné látky uvedené v dvoch vyhláškach. Všetky regulované omamné a psychotropné látky sú uvedené v niekoľkých zoznamoch resp. prílohách k príslušným vyhláškam. Zoznam omamných látok je možné nájsť vo vyhláške č. 374/1997 Suchtgiftverordnung a psychotropné látky sú upravené vo vyhláške č. 375/1997 Psychotropenverordnung. Každá omamná a psychotropná látka, ktorá má byť považovaná za štátom zakázanú resp. kontrolovanú musí byť uvedená vo vyššie spomenutých vyhláškach.

1.1.1 Neoprávnené prechovávanie

Neoprávnené prechovávanie omamných a psychotropných látok v Rakúsku je upravené zákonom o omamných/kontrolovaných látkach Suchtmittelgesetz (ďalej len „SMG“). Podľa § 27 ods. 2 a § 30 ods. 2 SMG môže byť uložený trest odňatia slobody až na 6 mesiacov alebo tento predpis pripúšťa aj uloženie peňažného trestu. Napriek tomu, že omamné látky sú upravené v inej vyhláške ako látky psychotropné, táto skutočnosť nemá vplyv na výšku uloženého trestu, čiže zákon nerozlišuje medzi prechovávaním tej ktorej látky ako napr. pripúšťa náš Trestný zákon nižší trest v prípade prechovávaní marihuany. Zákon nerozlišuje výšku ukladaného trestu podľa množstva prechovávanej omamnej alebo

psychotropnej látky pokiaľ sú tieto látky prechovávané výlučne pre vlastnú potrebu. Podľa § 35 až 38 SMG je možné za neoprávnené prechovávanie omamnej alebo psychotropnej látky uložiť aj alternatívne spôsoby riešenia trestných vecí. V podmienkach zákona sa pripúšťa dočasné zrušenie obvinenia alebo zastavenie trestného konania so skúšobnou dobou na 1 až 2 roky a v prípade potreby je možné uložiť aj ochranné liečenie.

1.1.2 Distribúcia omamných a psychotropných látok

Tresty ukladané za predaj omamných látok sa líšia v závislosti od toho, o akú omamnú alebo psychotropnú látku sa jedná. V zmysle § 35 až 38 SMG za kúpu, držbu, pestovanie, výrobu omamných a psychotropných látok nie pre vlastnú potrebu je možné uložiť trest odňatia slobody do výšky jedného roka. Pokiaľ sa jedná o predaj resp. distribúciu na verejne prístupných miestach, v takom prípade je možné uložiť trest odňatia slobody do dvoch rokov. V prípade dokázania páchatel'ovho úmyslu uvádzať omamné a psychotropné látky na čierny trh, v takom prípade môže byť uložený trest odňatia slobody vo výške 2 až 3 rokov. Ak sa jedná o výrobu, import, export alebo uvádzanie omamných a psychotropných látok do obehu, v takom prípade môže byť uložený trest odňatia slobody od 3 až do 5 rokov. V zmysle § 28a a 31a SMG rozpätie ukladaných trestov závisí aj podľa toho, že o akú omamnú alebo psychotropnú látku sa jednalo, taktiež sa zohľadňuje pri výške trestu aj množstvo tej ktorej omamnej alebo psychotropnej látky. V samostatnej vyhláške o limitovanom množstve sú určené množstvá a ich násobky, ktorých prekročenie má za následok uloženie prísnejšieho resp. vyššieho trestu odňatia slobody.

Vo vyššie uvedených prípadoch, ak sa jedná o menej závažné porušenie zákona, sa pripúšťa dočasné zrušenie obvinenia alebo zastavenie trestného konania so skúšobnou dobou na 1 až 2 roky a v prípade potreby je možné uložiť aj ochranné liečenie.

1.2 Česká republika

Od januára 2014 je úprava zoznamu kontrolovaných látok upravená nariadením vlády č. 463/2013 Sb. o seznamech navýkových látek v znení neskorších predpisov. V tejto úprave sú omamné a psychotropné látky rozdelené do dvoch hlavných skupín, a to medzi drogy a prekurzory na základe príslušných dohovorov OSN z roku 1961, 1971 a 1988. Kontrolované látky sú rozdelené do 8 príloh. Zoznamy č. 1 až 7 obsahujú regulované

omamné a psychotropné látky a zoznam č. 8 obsahuje prípravky s obsahom omamných a psychotropných látok.

1.2.1 Neoprávnené prechovávanie

Významný posun v Českej republike bolo možné vidieť v prijatí zák. č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestní zákoník“) a špecifikovaním pojmu množstva väčšieho než malého stanoviskom trestného kolégia Najvyššieho súdu ČR sp. zn. Tpjn 301/2013.

V podmienkach Českej republiky sa ukladaný trest páchatel'ovi za neoprávnené prechovávanie odvíja od množstva prechovávanej tej ktorej omamnej alebo psychotropnej látky. V Českej republike sa zaviedla dekriminalizácia omamných a psychotropných látok čo v praxi znamená, že pri neoprávnenom prechovávaní množstva menšieho než malého² je páchatel' potrestaný v režime správneho trestania. Trestnoprávne sankcie sa aplikujú ako krajná a posledná možnosť t. j. až pri neoprávnenom prechovávaní množstva väčšieho než malého.

Pokiaľ páchatel' prechováva pre vlastnú potrebu množstvo menšie než malé, v takomto prípade je jeho konanie posudzované v zmysle § 39 ods. 2 písm. a) zák. č. 167/1998 Sb. o návykových látkach v znení neskorších predpisov. Za takýto priestupok je možné v zmysle § 39 ods. 6 vyššie spomenutého zákona uložiť pokutu až do výšky 15.000 českých korún. Ak páchatel' prechovával množstvo väčšie než malé, v takom prípade sa už dopustil trestného činu. V prípade marihuany je možné v zmysle Trestního zákoníku uložiť trest odňatia slobody až do 1 roku. V prípade ostatných omamných a psychotropných látok je možné uložiť trest odňatia slobody až do 2 rokov. Okrem trestu odňatia slobody Trestní zákoník pripúšťa aj uloženie trestu zákazu činnosti a trest prepadnutia vecí. V § 284 Trestního zákoníka sú upravené sadzby, ktoré je možné uložiť za neoprávnené prechovávanie a zákonodarca odvíja výšku trestu odňatia slobody podľa množstva prechovávanej omamnej alebo psychotropnej látky, ak páchatel' prechováva omamnú alebo psychotropnú látku vo väčšom rozsahu, potrestá sa trestom odňatia slobody na 6 mesiacov

² Množstvá jednotlivých omamných a psychotropných látok sú určené v stanovisku trestného kolégia Najvyššieho súdu ČR sp. zn. Tpjn 301/2013. V tomto stanovisku sú vymedzené jednotlivé omamné a psychotropné látky a prekročenie týchto množstiev sa už považuje za množstvo väčšie než malé.

až 5 rokov. V prípade, ak páchatel' prechováva omamnú alebo psychotropnú látku v značnom množstve, tak sa potrestá trestom odňatia slobody na 2 až 8 rokov.

Trestní zákoník v § 46 a nasl. pripúšťa možnosť upustenia od potrestania, upustenie od potrestania s uložením ochranného liečenia a podmiennečné upustenie od potrestania s dohľadom. V zmysle ustanovení § 81 a nasl. je možné páchatel'ovi uložiť podmiennečný odklad výkonu trestu odňatia slobody.

Zaujímavosťou je aj kategorizácia drogových trestných činov v Českej republike. Dokým v našom Trestnom zákone tieto trestné činy spadajú pod trestné činy ohrozujúce život alebo zdravie, tak v Českej republike sú tieto trestné činy v Trestníom zákoníku subsumované pod trestné činy všeobecne nebezpečné. Takúto kategorizáciu považujeme za vhodnejšiu, keďže sa nechráni len zdravie jednotlivca, ale aj celá spoločnosť a bezpečnosť života a zdravia

1.2.2 Distribúcia omamných a psychotropných látok

Výška trestov ukladaných za obchodovanie resp. distribúciu omamných a psychotropných látok závisí od množstva prechovávanej látky ako aj od samotných okolností daného prípadu. Prísnejšie sa posudzuje obchodovanie v prípade, ak došlo k ujme na zdraví alebo k smrti v dôsledku distribúcie danej omamnej alebo psychotropnej látky alebo je preukázané, že páchatel' bol členom organizovanej skupiny. Základná sadzba trestu odňatia slobody, ktorú je možné uložiť za obchodovanie s omamnými a psychotropnými látkami je v rozmedzí 1 až 5 rokov. Na základe kvalifikovaných skutkových v zmysle § 283 a nasl. Trestního zákoníka je možné uložiť za obchodovanie s drogami trest odňatia slobody až vo výške 18 rokov.

1.3 Holandsko

V Holandsku sú všetky omamné a psychotropné látky regulované v rámci prílohy k tzv. Ópiovému zákonu a tieto látky sú rozdelené do dvoch zoznamov. Tieto zoznamy je možné charakterizovať podľa ich obsahu, a to prvý zoznam obsahuje látky, ktoré predstavujú zvýšené riziko. Na tomto zozname je možné nájsť omamné a psychotropné látky ako opiáty, kokaín, kodeín, amfetamíny a LSD. Druhý zoznam zahŕňa látky, ktoré nepredstavujú zvýšené riziko a sem sú zaradené najmä sedatíva, barbituráty a marihuana.

Niektoré opiáty, ktoré sú zaradené v prvom zozname medzi látkami so zvýšeným rizikom, sú v medicíne využívané a lekármi predpisované³. V zmysle zaužívanej praxe v Holandsku sa tieto dva zoznamy zvyknú označovať aj zoznam tvrdých drog a zoznam mäkkých drog⁴.

1.3.1 Neoprávnené prechovávanie

Neoprávnené prechovávanie a ukládanie trestov v Holandsku je upravené v tzv. Ópiovom zákone. V tomto zákone v § 2C, 3C a 10 ods. 5 je možné nájsť zákonnú úpravu neoprávneného prechovávania v podmienkach Holandska. V zmysle tohto predpisu je možné uložiť trest odňatia slobody až na 1 rok v prípade neoprávneného prechovávania omamných a psychotropných látok pre vlastnú potrebu uvedených na prvom zozname, ktoré sú považované za látky so zvýšeným rizikom – tvrdé drogy. Čo sa týka za neoprávnené prechovávanie omamných a psychotropných látok z druhého zoznamu, čiže tzv. mäkkých drog, za prechovávanie týchto látok pre vlastnú potrebu je možné uložiť trest odňatia slobody vo výmere až 1 mesiaca.

Podľa zaužívanej praxe holandskej prokuratúry je marihuana viac tolerovaná ako iné omamné a psychotropné látky. Prechovávanie marihuany v množstve do 5 gramov nie je považované za trestný čin a ani sa nezačína trestné stíhanie a tiež orgány činné v trestnom konaní vo väčšine prípadov nezačnú trestné stíhanie voči osobám, ktoré prechovávajú do 30 gramov marihuany pre vlastnú potrebu alebo pestujú maximálne 5 rastlín rodu Cannabis⁵.

Pri ostatných omamných a psychotropných látkach, najmä pri látkach z prvého zoznamu t. j. tvrdých drog sa prihliada tiež na množstvo prechovávanej látky. V zmysle § 3 a 4 nariadenia k Ópiovému zákonu⁶, ak sa jedná o prechovávanie pre vlastnú potrebu, v takom prípade sa aplikuje nižšia sadzba a zároveň by sa v prvom rade mala takémuto páchatel'ovi poskytnúť odborná pomoc resp. uložiť ochranné liečenie a pripúšťa sa aj uloženie peňažného trestu.

Výška trestu odňatia slobody, ako už bolo vyššie spomenuté, závisí od prechovávaného množstva ako aj od tej ktorej omamnej alebo psychotropnej látky.

³ Decree of containing implementation rules pursuant to the Opium Act. Chapter 2 Art. 2 (1) - prescribing of Opium Act drugs.

⁴ Dostupné online: <https://www.government.nl/topics/drugs/am-i-committing-a-criminal-offence-if-i-possess-produce-or-deal-in-drugs> [cit. 12-06-2022].

⁵ Tamtiež.

⁶ Opium Act Directive, section „Investigation and prosecution“.

V prípade prechovávanía veľkého množstva tzv. mäkkých drog je možné uložiť trest odňatia slobody až do výšky 6 rokov a zákon pripúšťa aj uloženie peňažného trestu.

1.3.2 Distribúcia omamných a psychotropných látok

Obchodovanie s omamnými a psychotropnými látkami je podľa § 2B a 3B Ópiového zákona trestným činom, za ktorý je možné uložiť trest odňatia slobody vo všeobecnosti v rozmedzí 2 až 12 rokov. Zákon rozlišuje výšku ukladaných trestov na základe toho, že o akú omamnú a psychotropnú látku pri obchodovaní s drogami išlo. V prípade mäkkých drog je sadzba trestu odňatia slobody od 2 až do 6 rokov a v prípade tvrdých drog je možné uložiť trest odňatia slobody od 8 až do 12 rokov. Zákon však toleruje predaj produktov obsahujúcich THC, t. j. aj marihuanu ako takú v špeciálnych obchodoch tzv. coffee shopoch. Tieto predajne musia spĺňať prísne nariadenia a musia mať na svoju prevádzku aj príslušné povolenia.

Alternatívne tresty sa v prípadoch obchodovania s drogami neuplatňujú. V zmysle § 10 a 11 a v zmysle § 9 a 38m trestného zákona (Wetboek van Strafrecht) je prípustný podmienený odklad výkonu trestu odňatia slobody.

1.4 Slovenská republika

Omamné a psychotropné látky sú v našich podmienkach upravené v prílohe č. 1 k zák. č. 139/1998 Z. z. o omamných látkach, psychotropných látkach a prípravkoch v znení neskorších predpisov. Pri vyššie uvedených úpravách je možné vidieť akúsi logiku zákonodarcu ohľadom kategorizácie týchto látok. Napr. v Rakúsku je to riešené vyhláškou a v Českej republike zas nariadením vlády. V našich podmienkach sa to však povedať nedá. V zmysle § 3 ods. 2 tohto zákona sa omamné a psychotropné látky zaraďujú do 3 nasledujúcich skupín:

- I. skupina - omamné látky a psychotropné látky, ktoré nie sú obsiahnuté ako liečivo v lieku,
- II. skupina - omamné látky a psychotropné látky s vysokou návykovosťou, ktoré sú obsiahnuté ako liečivo v lieku,
- III. skupina - omamné látky a psychotropné látky s nižšou návykovosťou, ktoré sú obsiahnuté ako liečivo v lieku.

Na prvý pohľad sa zdá toto triedenie a odôvodnenie tohto triedenia omamných a psychotropných látok ako logické, avšak keď sa lepšie pozrieme na prílohu č. 1 k tomuto zákonu a porovnáme túto kategorizáciu s ostatnými krajinami ako aj dostupnými a relevantnými vedeckými štúdiami, zistíme, že príloha č. 1 nekorešponduje s § 3 ods. 2. Ako príklad môžeme uviesť marihuanu resp. účinnú látku 9-delta-tetrahydrocannabinol (THC), ktorá je aj v I. a zároveň aj v II. skupine ako aj je zaradená medzi omamné aj psychotropné látky. Ktorákoľvek látka v prílohe č. 1 je buď omamná alebo psychotropná. THC v akomkoľvek spôsobe použitia (fajčenie alebo perorálne užitie) alebo forme (sušina kvetov, olej, hašiš atď.) bude mať vždy rovnaký psychotropný vplyv na ľudský organizmus a nikdy nebude napĺňať definíciu omamnej látky v zmysle § 2 ods. 1. Taktiež čo sa týka návykovosti THC, kategorizácia do I. a II. skupiny nie je na mieste ani z tohto hľadiska. Je preukázané početnými štúdiami⁷, že marihuana má porovnateľnú ba až nižšiu návykovosť ako anxiolytiká z kategórie tzv. benzodiazepínov (napr. bromazepam, diazepam, alprazolam), ktoré sú uvedené v III. skupine⁸. Ďalšiu nezrovnalosť, ktorú môžeme v prílohe č. 1 nájsť je napr. zaradenie metamfetamínu (pervitínu) a kokaínu medzi látky II. skupiny. V tejto skupine majú byť predsa látky, ktoré síce majú vysokú návykovosť, ale sú obsiahnuté ako liečivo v lieku. Neexistuje nielen na Slovensku, ale ani v žiadnej krajine Európskej únie liečivo, ktoré by v sebe obsahovalo kokaín alebo metamfetamín.

Problematická môže byť aj flexibilita úpravy tohto predpisu. Ako môžeme vidieť, v Rakúsku je zoznam týchto látok daný formou vyhlášky a v Českej republike zas nariadením vlády. V našich podmienkach sa zoznam týchto látok dopĺňa novelou zákona. Prijatie vyhlášky príslušnou inštitúciou, v tomto prípade by to bolo Ministerstvo zdravotníctva SR alebo vydaním nariadenia vlády je podstatne z hľadiska legislatívneho procesu rýchlejšie a jednoduchšie ako novelizácia zákona. Následne môže vzniknúť stav, najmä pri tzv. dizajnerských drogách, že síce Európska únia resp. iná relevantná inštitúcia odporučí štátom regulovať nové omamné a psychotropné substancie a niektoré štáty dokážu rýchlo a efektívne na vzniknutú situáciu reagovať a regulovať tieto látky dokým v našich podmienkach to môže trvať podstatne dlhšie. Takto sa vytvára aspoň na chvíľu prakticky legálny trh s nebezpečnými látkami napr. prípad tzv. crazy shopov⁹, ktoré predávali

⁷ Vid' napr. zbierku štúdií BLESCHING, U. Velká kniha o léčbě konopím pro 21. století. Praha: Volvox Globator, 2018. 688 s. ISBN 978-80-7511-416-7

⁸ Vid' napr. štúdiu prof. Roquesa - ROQUES, B. La dangerosité des drogues: rapport au Secrétariat d'Etat á la Santé, s. 316.

⁹ Dostupné online: <https://www.mojlekar.eu/sprava/166/Crazy-shopy-by-mali-dostat-cervenu> [cit. 12-07-2022].

syntetické kanabinoidy a kúpeľové soli s obsahom efedrínu. Ich činnosť bola legálna, keďže substancie, ktoré predávali ako darčkové predmety, neboli nijak v našich podmienkach regulované.

1.4.1 Neoprávnené prechovávanie

Zníženie trestných sadzieb za neoprávnené prechovávanie marihuany boli zavedené zák. č. 105/2022 Z. z., ktorým sa novelizoval zák. č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“). Podľa tejto novely v zmysle § 171 ods. 1 Trestného zákona za prechovávanie do 3 obvykle jednorazových dávok marihuany resp. psychotropnú látku z rastliny rodu konopa pre vlastnú potrebu už nehrozí trest odňatia slobody až na 3 roky, ale len na 1 rok. Za neoprávnené prechovávanie marihuany v množstve troch až desiatich obvykle jednorazových dávok sa znížila sadzba z 5 rokov na 2 roky. Okrem toho sa do Trestného zákona zaviedla v zmysle § 40a možnosť podmieneného upustenia od potrestania pokiaľ páchatel' neoprávnené prechovával marihuanu pre vlastnú potrebu v rozsahu do 10 obvykle jednorazových dávok. Podmienené upustenie od potrestania je možné uložiť len vtedy, ak páchatel' súhlasí s uložením ochranného liečenia a dodrží podmienky ochranného liečenia. Zároveň súd uloží páchatel'ovi aj skúšobnú dobu až na dva roky. Po osvedčení páchatel'a t. j. dodržania ochranného liečenia a skúšobnej doby sa podľa § 40a ods. 5 považuje takýto páchatel' za osvedčeného a hľadá sa na neho, ako keby nebol odsúdený.

V prípade prechovávania marihuany resp. psychotropných látok z rastlín rodu konope v množstve väčšom než 10 obvykle jednorazových dávok je možné podľa § 172 ods. 1 uložiť trest odňatia slobody vo výmere 3 až 7 rokov. Pri ostatných omamných a psychotropných látkach sa zákon nenevelizoval a za neoprávnené prechovávanie omamnej alebo psychotropnej látky inej než marihuany je možné uložiť trest odňatia slobody až na 3 roky v prípade prechovávania maximálne troch obvykle jednorazových dávok. V prípade prechovávania viac než 3 obvykle jednorazových dávok, maximálne však 10 obvykle jednorazových dávok je možné uložiť trest odňatia slobody až na 5 rokov. Ak sa jedná o prechovávanie viac než 10 obvykle jednorazových dávok iných omamných a psychotropných látok než marihuany môže byť podľa § 172 ods. 2 Trestného zákona páchatel'ovi uložený trest odňatia slobody vo výmere 3 až 10 rokov. Ustanovenie § 172 Trestného zákona pozná aj ďalšie kvalifikované skutkové podstaty a pri naplnení tej ktorej

skutkovej podstaty (neoprávnené prechovávanie omamnej a psychotropnej látky vo väčšom, značnom alebo veľkom rozsahu, recidíva páchatel'a, spôsobenie ťažkej ujmy na zdraví alebo smrti a pod.) je možné podľa závažnosti konania páchatel'a uložiť až trest odňatia slobody na doživotie a podľa množstva neoprávnené prechovávanej omamnej a psychotropnej látky aj trest prepadnutia majetku. V podmienkach Slovenskej republiky sa v prípade drogových trestných činov peňažný trest neuplatňuje skoro vôbec ako je to v prípade vyššie analyzovaných krajín.

1.4.2 Distribúcia omamných a psychotropných látok

Základná trestná sadzba v prípade § 172 ods. 4 písm. c) Trestného zákona t. j. kúpa, predaj, výmena alebo zadováženie akejkoľvek omamnej alebo psychotropnej látky je v rozmedzí 3 až 10 rokov trestu odňatia slobody. Pri naplnení kvalifikovaných skutkových podstat, ako už bolo vyššie spomenuté, môže byť uložený až trest odňatia slobody na doživotie. Trest odňatia slobody na doživotie je možné uložiť nielen v prípade obchodovania resp. distribúcie drog vo veľkom rozsahu, ale aj v prípade spôsobenia ťažkej ujmy na zdraví alebo smrti viacerým osobám či za páchanie drogovej trestnej činnosti ako člen nebezpečného zoskupenia. Za celkom absurdné považujeme skutočnosť, ak sa pozrieme na úpravu iných krajín, vysoké trestné sadzby až trest odňatia slobody na doživotie ako aj možnosť uloženia tohto trestu v prípade neoprávneného prechovávania marihuany vo veľkom rozsahu. Máme za to, že výška sadzieb a ešte aj možnosť uloženia trestu odňatia slobody na doživotie je v prípade marihuany úplne irelevantná a v prípade ostatných omamných a psychotropných látok je to veľmi diskutabilné a to aj s ohľadom na ukladané tresty v iných krajinách Európskej únie.

2 Porovnanie legislatív vybraných krajín Európskej únie so Slovenskou republikou vo vzťahu k drogovej trestnej činnosti

Na základe vyššie uvedených analýz príslušných predpisov vybraných krajín Európskej únie môžeme konštatovať, že najprísnejšie tresty za drogovú trestnú činnosť je možné uložiť v Slovenskej republike. V zmysle § 56 a nasl. ustanovení Trestného zákona je za istých podmienok možné peňažný trest uložiť. Nie je to však častý trest za tieto prečiny a ako jeden z mála príkladov uvádzame, kedy páchatelovi za prečin neoprávneného prechovávanía omamnej a psychotropnej látky bol uložený peňažný trest vo výške 200 Eur¹⁰.

Rozdielny prístup Slovenskej republiky a porovnávaných krajín Európskej krajiny môžeme nájsť vo viacerých oblastiach, a to najmä:

- v úprave zoznamov a regulácie omamných a psychotropných látok,
- vo výškach trestných sadzieb za drogovú trestnú činnosť,
- v posudzovaní množstva jednotlivých omamných a psychotropných látok pri vyvodzovaní trestnej zodpovednosti
- v rozlišovaní medzi pestovaním rastlín rodu Cannabis a výrobe drog,
- v tolerancii voči THC resp. marihuane a pod.

2.1 Regulácia omamných a psychotropných látok

V Českej republike je regulácia omamných a psychotropných látok riešená formou nariadení vlády t. j. z hľadiska legislatívneho procesu je takýto postup pomerne rýchly a jednoduchý. Postačuje pokiaľ relevantná inštitúcia (EÚ, OSN, WHO a pod.) vydá odporúčanie na reguláciu tej ktorej látky a v podmienkach Českej republiky sa nariadením vlády upraví a rozšíri tento zoznam.

V Rakúsku je proces veľmi podobný. V podmienkach Rakúska nie je potrebné ani to, aby vláda schválila rozšírenie zoznamu omamných a psychotropných látok, ale postačí na rozšírenie resp. reguláciu nových omamných a psychotropných látok pokiaľ je vydaná vyhláška, ktorou sa daná omamná a psychotropná látka reguluje.

¹⁰ Rozhodnutie Okresného súdu Spišská Nová ves sp. zn. 2T/63/2021.

V Slovenskej republike je potrebné pri regulácii akejkoľvek omamnej alebo psychotropnej látky, čiže či už preradenie tej ktorej látky z jednej skupiny do druhej alebo regulácii doposiaľ neregulovaných látok, absolvovať celý legislatívny proces od predloženia návrhu zákona na novelizáciu zák. č. 139/1998 Z. z. až po tri čítania v parlamente a finálne publikovanie. Takýto proces je zbytočne zdĺhavý a komplikovaný.

V uvedených krajinách sú tieto zoznamy podstatne prehľadnejšie a logicky lepšie spracované ako je to v prípade Slovenskej republiky. Síce náš zákon má svoju logiku, ale samotná príloha č. 1 túto logiku popiera. V Holandsku majú dva zoznamy. Jeden zoznam zakotvuje tzv. tvrdé drogy a druhý tzv. mäkké drogy. V Rakúsku majú tiež dva zoznamy, ktoré zas rozlišujú medzi omamnými a psychotropnými látkami. Obdobne ako v Rakúsku je to mu aj v Českej republike. Ani jedna z týchto krajín nemá za potrebu diferencovať medzi látkami podľa návykovosti a potenciálu v medicínskom využití. Takáto kategorizácia je len v Slovenskej republike. Ono by to malo aj svoju logiku, no jednoducho nie je akceptovateľné, že THC resp. marihuana a rôzne prípravky s obsahom THC budú uvedené aj v I. skupine (vysoká návykovosť a žiaden potenciál v medicíne) keď je dostatočne preukázané, že návykovosť na THC je na porovnateľnej ba až nižšej úrovni ako bežne predpisované benzodiazepíny z III. skupiny a to nehovoriac o obrovskom potenciály THC v medicíne. Ťažko sa pozerá na zoznam omamných a psychotropných látok a hľadá sa v ňom logika zákonodarcu, keď je THC v I. skupine, v kategórii medzi tzv. tvrdými drogami a následne v II. skupine narazíme na kokaín a metamfetamín, látky ktoré sú naozaj charakteristické vysokou návykovosťou a nemajú a zrejme nikdy ani nebudú mať potenciál v medicíne. Toto je však náš názor, ktorý bol odkonzultovaný aj s doktorkou Renátou Papšovou, psychiatrickou, ktorá sa o. i. venuje aj liečbe drogovu závislých. **Stanovisko Ministerstva zdravotníctva SR je však odlišné. V liste č. S26496-2022-OF-2 zo dňa 06.12.2022 nám uviedli, že zaradenie metamfetamínu a kokaínu do II. skupiny je z dôvodu, že tieto látky považujú za liečivo.**

Oslovili sme aj Štátny ústav pre kontrolu liečiv (ďalej len „ŠÚKL“) a žiadali sme poskytnutie informácií. Predmetom našej žiadosti bolo, aby nám ŠÚKL uviedol akékoľvek registrované liečivá v Slovenskej republike, ktoré sú schválené resp. dostupné pre pacientov s obsahom akejkoľvek formy kokaínu alebo metamfetamínu. ŠÚKL odpovedal listom č. 22/33827, v ktorom uviedol, že *„na Slovensku nemáme registrované žiadne lieky s obsahom metamfetamínu či kokaínu. Kokainum-chlorid má článok v Európskom liekopise (Ph. Eur.) ako Cocaine hydrochloride. Metamfetamín nemá článok v Ph. Eur.*

Americký liekopis (UPS) obsahuje články Methamphetamine Hydrochloride a Methamphetamine Hydrochloride Tablets.“

Ďalším problémom môže byť aj svojvoľné zaradovanie omamných a psychotropných látok na zoznam regulovaných látok. Posledná novela zák. č. 139/1998 Z. z. je toho príkladom. Zák. č. 391/2022 Z. z. novelizoval zák. č. 139/1998 Z. z. a rozšíril sa zoznam regulovaných látok o nové látky. Do II. skupiny sa bližšie neodôvodneným spôsobom zaviedla regulácia látky xylazín. Táto látka sa používa vo veterinárnej medicíne najmä ako anestetikum pri hospodárskych zvieratách. V dôvodovej správe k zák. č. 391/2022 Z. z. nenájdeme relevantné a jasné stanovisko prečo došlo k regulácii tejto látky. Nie je preukázané, že by bola táto látka zneužívaná ľuďmi alebo že by sa s touto látkou obchodovalo na čiernom trhu. V dôvodovej správe sa len spomína, že Ministerstvo vnútra SR chcelo túto látku zaradiť do I. skupiny a Ministerstvo zdravotníctva SR navrhlo túto látku zaradiť do II. skupiny. Následne nachádzame v dôvodovej správe charakteristiku tejto látky, jej využitie a jej možný vplyv na ľudský organizmus. Uvedenú skutočnosť sme konzultovali aj s doktorom Petrom Vojtkom, veterinárom, ktorý tiež nenachádzal logický dôvod prečo je potrebné túto látku zákonom regulovať. Táto látka sa bežne používa vo veterinárnej medicíne ako liečivo. Z vyššie uvedených krajín t. j. Česká republika, Holandsko a Rakúsko, sa táto látka nereguluje v žiadnej z týchto krajín a nie je na zozname regulovaných látok.

2.2 Porovnanie trestných sadzieb vybraných krajín

Pre lepší prehľad porovnania trestných sadzieb vybraných krajín sme uvedenú skutočnosť spracovali do prehľadnej tabuľky.

	Rakúsko	Česká republika	Holandsko	Slovenská republika
Prechovávanie pre vlastnú potrebu - marihuana	trest odňatia slobody až na 6 mesiacov prípadne peňažný trest	do 10 gramov sa jedná o priestupok, pokuta až do výšky 15.000 českých korún	do 5 gramov žiadna sankcia, do 30 gramov sa väčšinou nezačína trestné stíhanie	až 2 roky trestu odňatia slobody za prechovávanie maximálne 10 obvykle jednorazových dávok
Prechovávanie pre vlastnú potrebu – ostatné drogy	trest odňatia slobody až na 6 mesiacov prípadne peňažný trest	prechovávanie množstva menšieho než malého nie je trestným činom, ale priestupkom	Tvrde drogy – trest odňatia slobody až na 1 rok Mäkké drogy – trest odňatia slobody až na 6 mesiacov	až 5 rokov trestu odňatia slobody za prechovávanie maximálne 10 obvykle jednorazových dávok

Prechovávanie väčšieho množstva než pre vlastnú potrebu - marihuana	trest odňatia slobody až na 1 rok prípadne peňažný trest	trest odňatia slobody na 6 mesiacov až 5 rokov	trest odňatia slobody až na 6 rokov v prípade prechovávania viac než 30 gramov	trest odňatia slobody na 3 až 7 rokov
Prechovávanie väčšieho množstva než pre vlastnú potrebu – ostatné drogy	trest odňatia slobody až na 1 rok prípadne peňažný trest	trest odňatia slobody na 6 mesiacov až 5 rokov	trest odňatia slobody až na 6 rokov	trest odňatia slobody na 3 až 10 rokov
Obchodovanie s drogami	trest odňatia slobody na 2 až 5 rokov	trest odňatia slobody na 1 až 5 rokov prípadne peňažný trest	trest odňatia slobody na 2 až 6 rokov v prípade mäkkých drog trest odňatia slobody na 8 až 12 rokov v prípade tvrdých drog	trest odňatia slobody na 3 až 10 rokov

Vo vyššie uvedenej tabuľke je možné vidieť prehľad ukladaných trestov a trestných sadzieb vo vybraných krajinách EÚ a v Slovenskej republike. Všetky porovnávané krajiny pripúšťajú aj uloženie ochranného liečenia ako formy sankcie. Čo sa týka Rakúska a Holandska, tak v danej tabuľke sú uvedené najvyššie možné trestné sadzby ukladané za drogovú trestnú činnosť. V prípade Českej republiky pri naplnení kvalifikovanej skutkovej podstaty za trestný čin obchodovania s drogami t. j. § 283 ods. 4 Trestného zákoníka je možné uložiť maximálny trest odňatia slobody vo výške až 18 rokov. Jedine v Slovenskej republike je možné uložiť za drogové trestné činy v zmysle § 172 ods. 8 Trestného zákona za prechovávanie drog vo veľkom rozsahu, až trest odňatia slobody na doživotie.

2.3 Obvykle jednorazová dávka ako slovenský unikát

Presnú definíciu pojmu „obvykle jednorazová dávka“ v Trestnom zákone nenájdeme. Trestný zákon tento pojem ako taký nedefinuje a spomína sa iba v súvislosti s § 135 Trestného zákona ako súčasť vymedzenia prechovávanie drog pre vlastnú potrebu.

Vo všeobecnosti je podľa doktora Jána Šantu¹¹ obvykle jednorazová dávka drogy stanovená ako priemerná dávka pre užívateľa v takom množstve, ktoré ovplyvňuje jeho psychiku, ovládanie alebo rozpoznávacie schopnosti, alebo sociálne správanie po jej užití bez toho, aby došlo k vážnemu ohrozeniu zdravia alebo života takéhoto užívateľa drogy.

¹¹ ŠANTA, J. Komentár zákona č. 300/2005 Z. z. Dostupné online: <https://www.epi.sk/komentovane-ustanovenie/Komentar-k-p-135-zakona-300-2005-Z-z.htm> [cit. 12-08-2022].

Vzhľadom na značnú kvantitu rôznych drog, ale aj ich kvalitu, bude na ustálenie tohto pojmu v konkrétnom prípade nevyhnutné zabezpečenie odborného vyjadrenia.

Bližšiu definíciu tohto pojmu môžeme nájsť v súdnej praxi. Súdna prax vychádza zo skutočnosti, že obvykle jednorazová dávka drogy musí byť hmotnostne špecifikovaná, a to tak, že musí byť stanovená určitá hmotnostná hranica. Stanoviť hmotnostnú hranicu je potrebné z dôvodu, aby bolo možné hmotnostne odlíšiť jednu jednorazovú dávku od zvyškového množstva drogy. Zákon však neurčuje pri jednotlivých druhoch drog, čo sa rozumie pod obvykle jednorazovou dávkou drogy a na základe tejto skutočnosti bolo nutné tento pojem zdefinovať prostredníctvom súdnej praxe¹².

K obvykle jednorazovej dávke uvádzame aj názor doktora Ľubomíra Okruhlicu¹³, hlavného odborníka MZ SR pre medicínu drogových závislostí, ktorý konštatuje: „*Jediná korektná odpoveď na otázku OČTK na obvykle jednorazovú dávku je zo strany znalca taká, že dostupnými medicínskymi prostriedkami založenými na medicínsky overených vedeckých dôkazoch sa nedá presne, respektíve vôbec stanoviť. Dobré je pritom mať na pamäti, že pojem obvykle jednorazovej dávky nebol vytvorený lekármi, ale do Trestného zákona ho zaviedli právnici, aby si uľahčili posúdenie, či u obvineného išlo len o prechovávanie omamných látok pre vlastnú spotrebu, alebo o držbu omamných látok na predaj. Obvykle jednorazová dávka nie je teda medicínsky, ale právnický konštrukt, ktorý sa bežne v iných právnych systémoch nevyskytuje.*“

Takto zbytočne komplikovane nastavený systém v rámci posudzovania tej ktorej omamnej a psychotropnej podľa hmotnosti a obsahu účinnej látky je z porovnávaných krajín len v Slovenskej republike. Považujeme tento inštitút za nepraktický a zastaraný. V súčasnosti už nie sme v 90-tych rokoch, kedy sme boli svedkami heroínového boomu a dobu tzv. skladačiek už vystriedali iné miery, a to gramy a kubíky.

Vo všetkých porovnávaných krajinách majú nastavené hmotnostné kritériá pri jednotlivých omamných a psychotropných látkach. Jednoducho existujú tabuľky, v ktorých sú uvedené najbežnejšie užívané a zneužívané omamné a psychotropné látky. Ako príklad môžeme uviesť tabuľku, ktorá bola prijatá stanoviskom trestného kolégia Najvyššieho súdu ČR sp. zn. Tpjn 301/2013. Takýmto systémom sa podstatne rýchlejšie a jednoduchšie

¹² MAŠLÁNYOVÁ, D. a kol. Trestné právo hmotné: všeobecná a osobitná časť. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2016. s. 278.

¹³ OKRUHLICA, Ľ., STRUŇÁKOVÁ, J. „Obvyklá jednorazová dávka“ nie je medicínsky pojem. In: Alkoholizmus a drogové závislosti (protialkoholický obzor), 47, č. 4, 2012. s. 233.

postupuje aj OČTK v týchto prípadoch, keďže nie je potrebné určovať podľa hmotnosti a percentuálneho obsahu tej ktorej látky, že pri takej čistote alebo obsahu účinnej látky čo sa bude považovať za obvykle jednorazovú dávku. Ako príklad môžeme ešte spomenúť Portugalsko, ktoré definuje pojem prechovávanie drog pre vlastnú potrebu ako prechovávanie takého množstva tej ktorej omamnej alebo psychotropnej látky, ktorá má vystačiť užívateľovi na dobu 10 dní, prechovávanie takéhoto množstva je dekriminalizované a páchatel' sa dopúšťa len priestupku¹⁴. Na základe vyššie uvedeného sme názoru, že inštitút obvykle jednorazovej dávky je v neprospech samotného páchatel'a, ktorý sa dopúšťa trestného činu neoprávneného prechovávania.

2.4 Pestovanie alebo výroba? Ako je to s konopou?

V Rakúsku podľa § 27 ods. 1 SMG kto neoprávnene pestuje rastliny rodu Cannabis sa potrestá trestom odňatia slobody až na jeden rok alebo mu bude uložený peňažný trest. Podľa § 27 ods. 2 SMG ak páchatel' pestoval rastliny rodu Cannabis výlučne pre vlastnú potrebu, tak sa potrestá trestom odňatia slobody až na pol roka alebo mu môže byť uložený peňažný trest.

V Holandsku prokuratúra nezačne trestné stíhanie voči osobe, ktorá pestuje maximálne 5 rastlín rodu Cannabis a takejto osobe nehrozí zo strany štátu žiaden trestnoprávny postih. Samozrejme, musí sa jednáť o pestovanie pre vlastnú potrebu, v prípade ak by prokuratúra mala podozrenie na pestovanie za účelom predaja, začne sa s takým prípadom zaoberať. Ak sa jedná o pestovanie maximálne 5 kusov rastlín rodu Cannabis síce trestné stíhanie voči pestovateľovi prokuratúra nezačne, ale pestovateľovi budú tieto rastliny zničené¹⁵.

V Českej republike v zmysle § 285 ods. 1 Trestného zákoníku sa považuje za trestný čin pestovanie viac než 5 rastlín rodu Cannabis. V prípade pestovania rastlín rodu Cannabis vo väčšom množstve ako 5 rastlín je možné páchatel'ovi uložiť trest odňatia slobody až na 6 mesiacov, peňažný trest a trest prepadnutia vec. Ak pestuje páchatel' maximálne 5 rastlín rodu Cannabis, v takom prípade sa dopúšťa priestupku v zmysle § 39 ods. 2 písm. b) zák. č.

¹⁴ ZÁBRENSZKI, T. Dekriminalizácia marihuany v podmienkach Slovenskej republiky s vybranou judikatúrou. Žilina: EUROKÓDEX, s. r. o., 2022, s. 30.

¹⁵ Dostupné online: <https://www.government.nl/topics/drugs/am-i-committing-a-criminal-offence-if-i-possess-produce-or-deal-in-drugs> [cit. 12-10-2022].

167/1998 Sb. o návykových látkach a podľa § 39 ods. 6 tohto zákona môže byť páchateľovi uložená pokuta vo výške 15.000 českých korún.

Vo vyššie uvedených krajinách zákony poznajú v rovine trestného práva pojem pestovanie. V našom Trestnom zákone takýto pojem absentuje. V zmysle stanoviska Najvyššieho súdu SR sp. zn. Tpj 88/2015 sa považuje pestovanie rastlín rodu Cannabis za zadováženie psychotropnej látky v zmysle § 172 ods. 4 písm. c) Trestného zákona. Za „zadováženie“ čo i len jednej rastliny rodu Cannabis, ktorá obsahuje viac než 2% THC je možné uložiť trest odňatia slobody na 3 až 10 rokov. Vzhľadom výšku trestnej sadzby a skutočnosť, že sa jedná o zločin v zmysle § 11 ods. 1 Trestného zákona neprichádza do úvahy ani aplikácia materiálneho korektívu.

Nielenže Trestný zákon nepozná pojem pestovania rastlín rodu Cannabis alebo pestovania húb rodu Psilocybe, ale sa považuje takéto konanie za „zadováženie“. Taktiež v porovnaní s ostatnými krajinami máme neprímerane prísne tresty. Dokým v ostatných krajinách sa pestovanie pre vlastnú potrebu resp. v malom množstve posudzuje ako priestupok, nerieši sa vôbec alebo je možné uložiť nízky trest odňatia slobody alebo peňažný trest, u nás je istý trest odňatia slobody minimálne vo výške 3 rokov za čo i len jednu rastlinu rodu Cannabis, ktorá obsahuje aspoň 2% THC. Jednu vec máme však spoločnú s porovnávanými krajinami, a to likvidáciu neoprávnene pestovaných rastlín. Inak máme ďaleko prísnejšiu legislatívu za konanie, ktoré v nejakej väčšej miere nikoho neohrozuje.

Podľa nášho názoru neoprávnená výroba liehu v rôznych doma vyrobených destilačných zariadeniach predstavuje neporovnateľne väčšie nebezpečenstvo ako pestovanie rastlín rodu Cannabis. Samotné svojpomocne poskladané zariadenia už počas procesu destilácie predstavujú riziko, nehovoriac o kvalite výsledného produktu a jeho možného vplyvu na zdravie prípadných konzumentov takto vyrobeného liehu. Čo sa týka ohrozenia, tak samotná rastlina sa zle vypestovať nedá, maximálne bude mať nízky obsah psychotropnej látky, uvedené však nie je možné konštatovať o domácej výrobe liehu.

3 Možný nesúlad slovenskej legislatívy s právom Európskej únie vo vzťahu k drogovej trestnej činnosti

Predmetom tretej kapitoly je v teoretickej rovine vymedziť, na základe rozhodovacej praxe Ústavného súdu SR, pojem primeranosti ukladaného trestu. Ústavný súd SR sa vo svojich viacerých rozhodnutiach zaoberal výkladom tohto pojmu. Zároveň upriamujeme aj pozornosť na vybrané skutočnosti v rámci výšky trestných sadzieb a ukladaných trestov za niektoré drogové trestné činy, ktoré podľa nášho názoru nenapĺňajú primeranosť trestu tak, ako ho definuje Ústavný súd SR.

V druhej podkapitole sa venujeme rozboru Rámcového rozhodnutia Rady 2004/757/SVV, v ktorom nachádzame minimálne kritéria skutkových podstát drogových trestných činov. V rámci tejto analýzy sa poukáže na fakt, že Slovenská republika nenapĺňa úplne zmysel a účel tohto Rámcového rozhodnutia. Taktiež je možné konštatovať, že neprimerane prísny trestami, ktoré sa v Slovenskej republike ukladajú môže dochádzať aj k porušeniu predmetných článkov Charty základných práv Európskej únie.

3.1 Primeranosť ukladaných trestov v Slovenskej republike

V zmysle judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky je možné konštatovať, že zákon by mal spĺňať požiadavky, ktoré sú vo všeobecnosti kladené na akúkoľvek zákonnú úpravu v právnom štáte. Tieto požiadavky je možno odvodiť od článku 1 ods. 1 Ústavy SR. Princíp právnej istoty by mal v právnom štáte spájať s požiadavkou všeobecnosti, platnosti, trvácnosti, racionálnosti a spravodlivého obsahu právnych noriem. Medzi ústavné princípy právneho štátu patrí aj zákaz svojvôle v činnosti štátnych orgánov, zásada primeranosti resp. proporcionality¹⁶.

Ústava SR síce neobsahuje požiadavku primeranosti trestu k spáchanému trestnému činu, ale vzhľadom na článok 1 ods. 1 Ústavy SR, ako aj vzhľadom na článok 13 ods. 4 Ústavy SR je nepochybné, že zákonná úprava trestania musí byť v súlade s požiadavkou materiálneho právneho štátu, ktorého neoddeliteľnou súčasťou je i prípustnosť zásahov do základných práv a slobôd len spôsobom a v miere, ktoré obstoja v teste proporcionality. Test

¹⁶ PL. ÚS 1/2004.

proporcionality je potrebný z dôvodu, že sa pri ukladaní trestov jedná o zásah do osobnej slobody jednotlivca¹⁷.

Podľa rozhodovacej činnosti Ústavného súdu SR je možné konštatovať, že v právnom štáte má Ústava SR povahu základného prameňa práva. Tento základný prameň práva je nadradený všetkým ostatným. Z toho vychádza požiadavka, aby všetky právne predpisy a v nich obsiahnuté alebo z nich odvodené právne normy boli v súlade s ustanoveniami Ústavy SR. Zároveň Národná rada SR je, rovnako ako všetky štátne orgány SR, viazaná Ústavou SR. Národná rada SR môže prijať akýkoľvek zákon, ale musí dbať na to, aby takýto zákon neprekračoval rámec daný ústavou¹⁸.

Podľa článku 1 ods. 1, článku 13 ods. 4, článku 16 ods. 2 Ústavy SR je primeraným len taký zásah do základných ľudských práva a slobôd, ktorý je v demokratickom a právnom štáte na dosiahnutie verejného záujmu. Dosiahnutím verejného záujmu takýmto spôsobom sa aplikuje keď nevyhnutý a sledovaný cieľ nie je možné dosiahnuť miernejšími prostriedkami.

Trestné právo by malo byť prostriedkom „*ultima ratio*“. Prostriedkom, ktorý sa aplikuje až v momente, keď ostatné prostriedky sú vyčerpané resp. nie sú dostatočné na dosiahnutie verejného záujmu. Vzhľadom na vyššie uvedenie porovnanie legislatív vybraných krajín EÚ môžeme konštatovať, že minimálne v súvislosti s neoprávneným prechovávaním omamných a psychotropných látok príp. aj pestovaní rastlín rodu Cannabis sa týmto krajinám úspešne darí aplikovať aj miernejšie prostriedky ako hneď využívať trestnoprávny postih. Celkovo čo sa týka aj trestnoprávneho postihu, za rovnaké trestné činy je možné v Slovenskej republike uložiť neprímerane vysoké tresty v porovnaní s vybranými krajinami EÚ. Pokiaľ by drogové politiky týchto krajín neboli úspešné alebo by sa to odzrkadľovalo napr. na zníženej kvalite života páchaním týchto trestných činov v súvislosti s nedostatočným postihovaním, tak by tie drogové politiky a legislatíva neboli takto mierne nastavené. V podmienkach Slovenskej republiky nemôžeme hovoriť o primeraných trestoch za drogové trestné činy. Z porovnávaných krajín sme jedinou jednou krajinou, ktorá pripúšťa aj doživotný trest odňatia slobody za drogové trestné činy. V rámci tohto si dovoľujeme podotknúť absurdný príklad možnej aplikácie resp. hrozby trestu odňatia na doživotie. V zmysle zák. č. 139/1998 Z. z. máme nastavené celkom jednoduché podmienky na pestovanie maku siateho. Do sto metrov štvorcových je to v samej podstate legálne, bez

¹⁷ PL. ÚS 106/2011.

¹⁸ PL. ÚS 15/98.

ohlasovacej povinnosti, len sa pestovateľ musí zdržať istých zásahov počas mliečnej zrelosti, aby nedošlo k „výrobe“ resp. produkcii omamnej látky. Jedna žiletka, jedna noc a omamná látka je na svete. Predstavme si, že niekto by pestoval sto metrov štvorcových rastlín rodu Cannabis. Pri takom množstve rastlín by mu zrejme hrozil trest odňatia slobody až na doživotie. Pričom samotnú látku nevyrobil ani nezadovážil ani nič podobné. Takýto páchatel len vypestoval rastlinu, ktorá však nijakým spôsobom nikoho neohrozila a dopad na zdravie nikdy nebude mať dokým sa THCA nedekarboxyluje (napr. fajčením) alebo nerozpustí v tuku či alkohole na aktívne THC. To znamená, že priamou konzumáciou ktorejkoľvek časti rastliny či vylúhovaním vo vode rastliny rodu Cannabis resp. kvety týchto rastlín nebudú mať na ľudský organizmus žiaden účinok. Minimálne pri marihuane resp. pestovaní rastlín rodu Cannabis je hrubý nepomer v rámci spáchaného skutku a možného trestu, ktorý za páchanie takéhoto trestného činu hrozí. V samej podstate existujú aj miernejšie prostriedky a do istého množstva rastlín by trestnoprávny postih ani nemal hroziť. Slovenská republika by v tomto nemala žiadne prvenstvo.

Čo sa týka ostatných omamných a psychotropných látok, tak v porovnaní s vybranými krajinami EÚ má Slovenská republika podstatne vyššie trestné sadzby a pri prečinoch nie zvykom ukládanie peňažného trestu, ktorý je v iných krajinách bežne ukladanou sankciou. Sme názoru, že táto problematika je veľmi náročná a potrebuje byť dôkladne rozobratá a vyriešená resp. aspoň riešená. Ťažko sa však pohnúť keď samotný zák. č. 139/1998 z. z. je plný nezrovnalostí, štát zakazuje látky svojvoľne, bez bližšieho odôvodnenia a Ministerstvo zdravotníctva SR ako gestor tohto zákona považuje pervitín a kokaín za liečivo.

3.2 Nesúlads právom Európskej únie

Európsky súd pre ľudské práva tiež uplatňuje princíp proporcionality, ktorý vyjadruje požiadavku zachovania spravodlivej rovnováhy medzi všeobecnými záujmami spoločnosti a garanciami základných ľudských práv a slobôd jednotlivcov. Táto aplikácia sa vzťahuje samozrejme aj na zásahoch do práv jednotlivcov aj pri trestnoprávných postihoch.

Článok 49 ods. 3 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“) hovorí o tom, že prísnosť trestov nesmie byť neprimeraná trestnému činu. Tento článok jednoznačne ustanovuje skutočnosť, ktorá sa aplikuje aj v našich podmienkach, čiže zásadu primeranosti trestu.

Odôvodnenie 5 Rámcového rozhodnutia Rady 2004/757/SVV ustanovuje minimálne znaky skutkových podstat trestných činov a trestov v rámci nezákonného obchodu s drogami. V uvedenom odôvodnení sa konštatuje, že : *„Tresty upravené členskými štátmi by mali byť účinné, primerané a odradzujúce a mali by zahŕňať odňatie slobody. Pri určovaní výšky trestov treba vziať do úvahy skutkové okolnosti, ako napríklad množstvo a druh drogy, s ktorou sa obchodovalo, a skutočnosť, či bol skutok spáchaný v rámci zločineckej organizácie.“*

K vyššie uvedenému môžeme len dodať toľko, že v pokiaľ berieme do úvahy zmysel a účel tohto ustanovenia ako aj gramatický výklad, tak je zrejmé, že v podmienkach Slovenskej republiky sa vôbec nerozlišuje pri obchodovaní s drogami, že o akú drogu sa pri obchodovaní jednalo. Taktiež v akomkoľvek prípade, ak sa jedná o neoprávnené prechovávanie čo i len jednej obvykle jednorazovej dávky akejkoľvek omamnej alebo psychotropnej látky resp. drogy automaticky hrozí páchatel'ovi trest odňatia slobody, aj keď v zmysle vyššie uvedeného nie je stanovené, že tak musí byť. Tým sa vytvára priestor pre ukladanie alternatívnych trestov alebo trestanie v režime správneho práva. Ako je možné vidieť pri výklade holandskej legislatívy, Holandsko rozlišuje medzi tzv. mäkkými a tvrdými drogami a tak má aj nastavenú legislatívu. V prípade tvrdých drog hrozia vyššie sankcie, čo je aj logické, keďže tvrdé drogy majú závažnejší dopad na spoločnosť ako drogy mäkké.

Ďalší článok vyššie spomenutého Rámcového rozhodnutia Rady, t. j. článok 4 hovorí, že:

„1. Každý členský štát prijme nevyhnutné opatrenia, ktorými zabezpečí, aby sa za trestné činy vymedzené v článkoch 2 a 3 ukladali účinné, primerané a odradzujúce tresty. Každý členský štát prijme nevyhnutné opatrenia, ktorými zabezpečí, aby sa za trestné činy vymedzené v článku 2 ukladali tresty s hornou hranicou najmenej jeden až tri roky odňatia slobody.

2. Každý členský štát prijme nevyhnutné opatrenia, ktorými zabezpečí, aby sa za trestné činy vymedzené v článku 2 ods. 1 písm. a/, b/ a c/ ukladali tresty s hornou hranicou najmenej päť až desať rokov odňatia slobody v každom z týchto prípadov:

- a) skutok sa týka veľkého množstva drog,*
- b) skutok sa týka drog, ktoré najväčšie poškodzujú zdravie alebo viedli k závažnému poškodeniu zdravia viacerých osôb.*

3. Každý členský štát prijme nevyhnutné opatrenia, ktorými zabezpečí, aby sa za trestné činy vymedzené v odseku 2 ukladali tresty s hornou hranicou najmenej desať rokov odňatia slobody, ak bol trestný čin spáchaný v rámci zločineckej organizácie, ako je definovaná v jednotnej akcii 98/733/SW z 21. decembra 1998, ktorou sa stanovuje, že účasť v zločineckej organizácii je v členských štátoch Európskej únie trestným činom.

4. Každý členský štát prijme nevyhnutné opatrenia, ktorými zabezpečí, aby sa za trestné činy vymedzené v článku 2 ods. 1 písm. d/ ukladali tresty s hornou hranicou najmenej päť až desať rokov odňatia slobody, ak bol trestný čin spáchaný v rámci zločineckej organizácie, ako je definovaná v jednotnej akcii 98/733/SW a prekursori sú určené na použitie pri výrobe alebo zhotovení drog alebo na výrobu alebo zhotovenie drog za okolností uvedených v odseku 2 písm. a/ alebo b/“.

Slovenská republika je povinná aplikovať Rámcové rozhodnutie 2004/757/SVV. Zároveň sa však musí dbať na to, aby boli ukladané tresty primerané a v súlade s článkom 4 tohto rozhodnutia. Toto rozhodnutie bolo implementované do právneho poriadku Slovenskej republiky. Komisia Európskych spoločenstiev (ďalej len „Komisia“) vyhodnotila implementácie jednotlivých ustanovení rámcového rozhodnutia v Správe Komisie o vykonávaní rámcového rozhodnutia Rady 2004/757/SVV, ktorým sa stanovili minimálne ustanovenia o znakoch skutkových podstát trestných činov ako aj trestov v rámci nezákonného obchodovania s drogami. Komisia vytkla Slovenskej republike neprevzatie doslovného znenia všetkých foriem trestných činov v rámcovom rozhodnutí. Taktiež Komisia vyhodnotila slovenskú právnu úpravu v tejto oblasti ako nejasnú, nezaručujúcu uplatnenie rámcového rozhodnutia dostatočne jasne a presne. Závery Komisie môžu vychádzať zo skutočnosti, že Trestný zákon neobsahuje legálnu definíciu drogy, aplikuje sa v praxi nejasný postup pri stanovení množstva obvykle jednorazovej dávky ako aj uplatňovanie nepriamej kriminalizácie konzumentov drog. Na základe výšky trestných sadzieb a ukladaných trestov zaradila Komisia slovenskú právnu úpravu do skupiny právnych úprav členských krajín, ktoré majú resty ekvivalentné viac ako dvojnásobok rozpätia navrhovaného rámcovým rozhodnutím¹⁹.

Čo sa týka článku 49 ods. 3 Charty v súvislosti s neprimeranými trestami, uvádzame nález Ústavného súdu SR, v ktorom sa konštatuje, že „podľa názoru Ústavného súdu Slovenskej republiky by v záujme rešpektovania požiadavky primeranosti trestu bolo

¹⁹ KLÁTIK, J. et al. Drogové trestné činy. Praha: Nakladatelství Leges, s.r.o. 2018. s. 85.

žiadúce, aby sa do budúca zákonodarca vysporiadal so všeobecne rozšírenou zjednodušenou mylnou predstavou, v zmysle ktorej prísne trestanie predstavuje zaručený recept na zníženie kriminality, pričom páchatel' by v podstate mal byť potrestaný nie ako občan majúci základné práva a slobody, ale ako nepriateľ spoločnosti. Je totiž nepredstaviteľné, aby právo páchatel'a na primeraný trest zodpovedajúci jeho trestnému činu bolo obetované kolektívnemu spoločenskému záujmu bezpečnosti, pričom zahraničné kriminologické a penologické výskumy navyše celkom presvedčivo preukazujú, že neprimerané sprísňovanie trestnej represie, ktoré obvykle (pod vplyvom médií a vysokej miery punitivity obyvateľstva) predstavuje produkt emocionálnej a populistickej trestnej politiky, neprispieva k dosiahnutiu žiadneho pozitívneho výsledku v podobe zníženej kriminality, ale jeho jediným preukázateľným efektom sú chronicky preplnené väznice a rastúci index väzenskej populácie²⁰.“

Primeranosť trestu riešil Európsky súd pre ľudské práva v rámci viacerých svojich rozhodnutí. Napriek tomu, že Európsky súd pre ľudské práva opakovane vyslovil záver, že rozhodovanie o vine a treste prislúcha výlučne národným súdom, má povinnosť zasiahnuť tam, kde je zjavný nepomer medzi spáchaným trestným činom a uloženým trestom²¹.

Z vyššie uvedeného výkladu môže vyvodiť záver, že výška trestných sadziieb v Slovenskej republike v súvislosti s drogovou trestnou činnosťou nie úplne reflektuje právo Európskej únie a máme niekoľko nezrovnalostí, ktoré je potrebné legislatívne upraviť a primerane prispôbiť tak, aby to bolo v súlade s normami Európskej únie. Týmto spôsobom by sme predchádzali ukladaniu neprimeraných vysokých trestov. Prísna drogová politika nie je cestou ako túto problematiku úspešne zvládať a riešiť. Niekoľko rokov praxe nám ukázalo, že naša legislatívna nielenže nespĺňa štandardy Európskej únie, ale ukladaním neprimerane prísnych trestov môžeme hovoriť aj o porušovaní Charty základných práv Európskej únie.

²⁰ PL. ÚS 106/2011

²¹ Vid'. napr. rozhodnutie EŠLP vo veci Nikolova a Velichkova proti Bulharsku zo dňa 20.12.2007 alebo vo veci Ali a Ayse Duran proti Turecku zo dňa 08.04.2008 – v uvedených rozhodnutiach EŠLP riešil porušenie článku 2 Dohovoru v súvislosti s uložením neprimerane nízkeho trestu. Zároveň však ostáva naplnená podmienka, aby trest zodpovedal spáchanému skutku a teda vzhliadať aj na neprimerane prísne tresty.

4 Úvahy de lege ferenda

Na základe vyššie uvedených analýz a komparácií môžeme konštatovať, že drogová legislatíva Slovenskej republiky spočíva v princípe trestať, trestať a trestať. Na analýzu a komparáciu sme vybrali niektoré krajiny Európskej únie, ktorých drogová legislatíva má svoj zmysel, najmä splňa štandardy očakávané Európskou úniou a v neposlednom rade tieto krajiny pochopili, že represia nie je správna cesta. Nevyberali sme schválne také krajiny, kde je najpriaznivejšia resp. najmiernejšia legislatíva. Mnoho ďalších krajín Európskej únie pochopilo, že je potrebné prehodnotiť svoju drogovú politiku. Asi najlepším príkladom je Portugalsko. O tejto krajine sa pred vyše 20 rokmi hovorilo, že idú robiť veľmi nebezpečný experiment, kedy v roku 2001 prijali zákon, ktorým dekriminalizovali všetky omamné a psychotropné látky pre vlastnú potrebu. Vlastnú potrebu Portugalci vymedzili ako množstvo, ktoré postačí užívateľovi na 10 dní. Portugalsko sa toho času takto rozhodlo z dôvodu neudržateľnej heroínovej epidémie, ktorá zúrila v krajine. S odstupom vyše 20 rokov je možné konštatovať, že tento experiment s miernou drogovou politikou mal úspech a Portugalsko prekonalo so správne nastavenou legislatívou neúnosný stav, ktorý v krajine predtým pretrvával. Uvedené skutočnosti vidieť aj na štatistických údajoch, ktoré jednoznačne hovoria o tom, že zaznamenali značný pokles užívateľov drog, nových prípadov nákazy vírusom HIV, smrteľných predávkovaní a podobne. Portugalsko išlo ideou pomáhať svojim obyvateľom a nie trestať ich²².

Portugalsko je však len jednou z ďalších mnohých krajín, v ktorých sa miernejšia drogová legislatíva osvedčila. Čo sa týka marihuany, tak môžeme spomenúť napr. Kanadu, Uruguaj, Colorado a pod., kde je marihuana nie dekriminalizovaná, ale legalizovaná. V rámci krajín Európskej únie bolo Francúzsko známe svojou prísnou legislatívou a represiou. Koncom roku 2018 sa Francúzsko rozhodlo, že za neoprávnené prechovávanie akýchkoľvek omamných a psychotropných látok bude takéto konanie riešiť pokutou do výšky 200 Eur. Malta v roku 2021 legalizovala marihuanu aj na rekreačné užívanie. A takto by sme mohli pokračovať. Ani jedna z krajín, ktorá má miernejšiu legislatívu ako Slovenská republika neeviduje ohľadom omamných a psychotropných látok väčšie problémy, skôr opak je pravdou.

²² ZÁBRENSZKI, T. Dekriminalizácia drog v Portugalsku. In: *Študentská vedecká konferencia 2016*. Nitra: Garmond. 2016. s. 66-67.

Je potrebné si uvedomiť, že užívateľ, ktorý neoprávnene prechováva akúkoľvek omamnú alebo psychotropnú látku, tak uložením trestu odňatia slobody sa jeho život k lepšiemu nezmení. Ochranné liečenie je tiež jednou z možností, no podľa vyjadrenia doktora Jakuba Lorka zo ZVJS sa väčšina ochranných liečení nevykoná z kapacitných dôvodov. Uvedenú skutočnosť vidíme aj v štatistických ročenkách vydávaných Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky. Tým pádom, takýto páchatel' si „splatí“ svoj dlh spoločnosti tým, že je izolovaný od spoločnosti a dostane sa akurát do nútenej abstinencie. Mali by sme pochopiť, že závislosť je choroba. Choroba, ktorú treba liečiť, poskytnúť odbornú pomoc, pomôcť resocializovať takúto osobu a nie potrestať ju trestom odňatia slobody a vrhnúť ju ešte do horšieho prostredia v akom je. Zastávame názor, že Slovenská republika svojou legislatívou nepriamo kriminalizuje užívateľov omamných a psychotropných látok.

Vyššie uvedené sa týka však neoprávneného prechovávanía pre vlastnú potrebu. V našej legislatíve máme však aj ďalšie nezrovnalosti. Z porovnávaných krajín sme jediná, ktorá podľa svojej legislatívy môže uložiť trest odňatia slobody až na doživotie. Ako absurdný príklad len uvedieme pestovanie väčšieho množstva rastlín rodu Cannabis, za ktoré môže byť páchatel' súdený resp. odsúdený ako za spáchanie obzvlášť závažného zločinu. Ako porovnanie uvedieme Českú republiku, kde je pestovanie značného rozsahu rastlín rodu Cannabis prečinom t. j. horná sadzba za takéto konanie je maximálne 5 rokov trestu odňatia slobody. V našich podmienkach by za takéto konanie hrozil páchatel'ovi trest odňatia slobody na 15 až 20 rokov.

Do budúca by sme sa mali inšpirovať krajinami, v ktorých miernejšia drogová legislatíva úspešne funguje a nemali by sme zbytočne trestať resp. príliš prísne trestať páchatel'ov drogových trestných činov. Uvedené vychádza aj z nepomeru medzi trestami. Síce doposiaľ nie sú tieto mediálne známe prípady uzavreté, ale už len na prvý pohľad môžeme vidieť, že niečo nie je v poriadku, keď za pestovanie marihuany chceme uložiť trest odňatia slobody až na 20 rokov²³ a za výroby niekoľkých kíl metamfetamínu páchatel'ovi, ktorý bol zároveň aj členom organizovanej skupiny uložíme trest odňatia slobody len na 12 rokov²⁴. Mali by sme rozlišovať medzi nebezpečenstvom jednotlivých konaní a ich dopadu na spoločnosť. Niekoľko kíl metamfetamínu by dokázalo spôsobiť ujmu na zdraví až smrť

²³ Prípád Josefa Šipoša prejednávaný na OS TT pod sp. zn. 8Tk/1/2021 – rozhodnutie nie je právoplatné.

²⁴ Prípád Gabriely Kučerovej, členky organizovanej skupiny Venal, prejednávaný na ŠTS pod sp. zn. 3T/3/2022 - rozhodnutie nie je právoplatné.

značnému množstvu ľudí. Niekoľko kíl marihuany by v živote nikoho nezabilo a to nehovoriac o nebezpečenstve pri procese výroby metamfetamínu v porovnaní s pestovaním, kde žiadne nebezpečenstvo nevzniká.

Ideálny stav by bol, keby žiadne omamné a psychotropné látky neexistovali. Žiaľ existujú a ľudia ich užívajú. Legislatíva by mala byť spravodlivo nastavená a primárne by sa mali prísnejšie postihovať organizované skupiny, pašeráči, obchodníci, výrobcovia a iné osoby, ktoré majú omamné a psychotropné látky ako akýsi predmet svojej nekalej a nelegálnej obchodnej činnosti.

Zároveň je potrebné aj riadne upraviť zoznam omamných a psychotropných látok, keďže terajšia legislatíva sa inak ako katastrofou nedá nazvať. Aby gestor zákona, Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky, dokázalo poskytnúť stanovisko, že metamfetamín a kokaín sú podľa ich názoru liečivo, tak niečo musí byť vážne zle. Žiadna z porovnávaných krajín nemá tak nelogicky nastavenú kategorizáciu omamných a psychotropných látok. Ono v našom zákone by aj logika bola, ale následne zaradenie jednotlivých látok do príslušných skupín je viac než absurdné. THC je raz omamné a raz psychotropné. Raz je v I. skupine a raz v II. skupine. A pervitín s kokaínom sú liečivom, no ani jedna z týchto látok sa v podmienkach Slovenskej republiky nenachádza v žiadnom schválenom lieku a nijakým legálnym spôsobom nie je dostupná. THC v akejkol'vek forme a spôsobe použitia vyvolá tie isté účinky u užívateľa a vždy bude patriť do kategórie psychotropných látok. Je jedno či to je sušina, hašiš, olej, alkoholová tinktúra a pod.

Navrhované zmeny, ktoré by prispeli k zlepšeniu drogovej legislatívy:

- upustiť od inštitútu obvykle jednorazovej dávky a nahradiť tento inštitút tabuľkami ako je to v ostatných krajinách EÚ,
- zväziť zníženie trestných sadzieb pri závažnejších konaniach,
- rozšíriť možnosť ukladania peňažného trestu za prečiny namiesto ukladania trestu odňatia slobody,
- dekriminalizovať marihuanu na medicínske a aj rekreačné účely ako aj pestovanie malého množstva rastlín rodu Cannabis,
- zaviesť skutkovú podstatu trestného činu pestovania rastlín rodu Cannabis a húb rodu Psilocybe,

- zrušiť zák. č. 139/1998 Z. z. a nahradiť ho vyhláškou či nariadením vlády, ktoré sa bude dať ľahšie upravovať v prípade potreby regulácie nových omamných a psychotropných látok,
- sprehľadniť kategorizáciu omamných a psychotropných látok,
- primárne ukladať alternatívne tresty a poskytovať pomoc osobám závislým na omamných a psychotropných látkach namiesto ukladania trestu odňatia slobody.

O tom, že Trestný zákon nie je aktuálny nielen v rámci drogovej trestnej činnosti svedčí aj skutočnosť, že podstatná časť tzv. veľkej novely Trestného zákona sa zaoberá práve prehodnotením trestných sadzieb ako aj ukladaných druhov sankcií za takéto konanie. Súčasná podoba Trestného zákona nereflektuje aktuálnu spoločenskú situáciu a potreba novelizácie je viac než potrebná, čo si aj samotný zákonodarca uvedomuje.

Záver

Drogová legislatíva Slovenskej republiky nespĺňa štandard drogových legislatív ostatných členských krajín Európskej únie. Dokým je nielen v Európskej únii, ale aj iných vyspelých krajinách, trend znižovania rizík, zmierňovania trestov, tak v podmienkach Slovenskej republiky sa drží pravidlo trestať, trestať a trestať. Od prijatia súčasného Trestného zákona ubehlo už viac než 15 rokov a pokiaľ by tresty za drogové trestné činy boli efektívne, tak máme za to, že za toto obdobie by sa efektívnosť daných ustanovení potvrdila. Dovolíme si však tvrdiť, že opak je pravdou.

Slovenská republika sa v porovnaní s vybranými krajinami Európskej únie vo vzťahu k drogovej legislatíve líši vo viacerých oblastiach. Z porovnávaných krajín máme najprísnejšiu legislatívu. Žiadna z porovnávaných krajín vo svojej legislatíve vo vzťahu k drogovej trestnej činnosti nepripúšťa trest odňatia slobody na doživotie. V Českej republike je najvyššia možná sadzba 18 rokov trestu odňatia slobody a to len v prípade, že spáchaný skutok má obrovský nepriaznivý vplyv na spoločnosť t. j. drogová trestná činnosť je páchaná v rámci zločineckej skupiny alebo sa drogami spôsobí ťažká ujma na zdraví či smrť viacerým osobám. V našich podmienkach dokážeme podobný trest uložiť aj za pestovanie rastlín rodu Cannabis v značnej miere.

Oproti porovnávaným krajinám je slovenská legislatíva unikátna aj v inštitúte obvykle jednorazovej dávky. Žiadna z porovnávaných krajín takýto inštitút nepozná. V praxi sa ukazuje, že s týmto inštitútom sú len problémy a znalci ho označujú za právny konštrukt. Tento inštitút považujeme za prežitok a mal by byť nahradený tabuľkami a násobkami množstiev v daných tabuľkách ako je to v iných krajinách. Dovolíme si tvrdiť, že s týmto inštitútom sme sa zasekli niekde v 90tych rokoch, kedy bol boom heroínovej epidémie a éra tzv. skladačiek. V súčasnosti žijeme dobu iných mier a to gramov a kubíkov. Už ani toho času sa ten inštitút nedal považovať zrovna za spravodlivý, keďže len dláždil cestu k nepriamej kriminalizácii konzumentov drog a miesto pomoci drogovo závislým ich umožňoval trestať.

Mali by sme si uvedomiť, že omamné a psychotropné látky sú žiaľ súčasťou spoločnosti a ľudia ich užívajú. Nemali by sme kriminalizovať užívateľov, ktorí prechovávajú tieto látky pre vlastnú potrebu, ale by sme im mali poskytnúť pomoc, keďže závislosť je choroba. Aj keď si takáto osoba splatí svoj dlh voči spoločnosti tým, že vykoná svoj trest odňatia slobody, je veľká šanca, že sa opäť vráti k drogám. Výkon trestu odňatia

slobody pri týchto osobách znamená nútenú abstinenciu a nie odbornú lekársku pomoc a už vôbec sa nenaplní účel trestu, keďže resocializácia takýchto osôb je značne náročnejšia. S pristúpením na harm reduction politiku by sme dokázali naplniť európske štandardy a neodchádzalo by k tomu, že Komisia Európskych spoločenstiev nám bude vytýkať aplikáciu rámcových rozhodnutí Rady alebo čo je ešte horšie, že naša legislatíva môže porušovať až Chartu základných práv Európskej únie²⁵.

Je na zamyslenie, že na jednej strane dokáže táto spoločnosť tolerovať alkohol a užívať ho pri každej možnej príležitosti, ale na omamné a psychotropné látky sa pozerá cez prsty a odsudzuje jej užívateľov, pričom sa alkohol radí medzi návykové látky a pokojne môžeme konštatovať, že patrí medzi tvrdé drogy. Stál by za to experiment prohibície čo i len na pár mesiacov a videli by sme, že koľko ľudí bojuje so závislosťou, len si svoju závislosť neuvedomujú dokým majú dostupnú látku, ktorú zneužívajú.

Samozrejme obchodovanie z drogami a ako aj ich výroba sú ďalším problémom, ktorému treba čeliť. Lenže ako sa ukazuje, vysoké trestné sadzby neplnia svoju funkciu a neodradia potenciálnych páchatel'ov od páchania takejto trestnej činnosti. Treba sa najprv zamerať a analyzovať príčinu, prečo k tomu dochádza a nie len trestať bezhlavo následok, ktorý vznikol. Čo sa týka výroby, tak Slovenská republika stále nemá jasno v pestovaní rastlín rodu Cannabis a húb rodu Psilocybe. Zadováženie nie je pestovanie a pestovanie nie je výroba. Podľa našej legislatívy je však prakticky jedno či sa vyrába pervitín alebo pestuje konopa. Na jednej strane ani niet sa čomu čudovať, keď spoločnosť je na tak nízkej úrovni v uvedomovaní si tejto problematiky keď samotný gestor zákona dokáže oficiálne tvrdiť, že považuje metamfetamín a kokaín za liečivo a svojvoľne, bez akéhokoľvek zdôvodnenia si reguluje omamné a psychotropné látky.

Ostáva nám len dúfať, že príslušné inštitúcie si uvedomia, že restoratívna justícia je cesta a represiou sa očakávaný výsledok v tejto oblasti nikdy nedosiahne. Pozrime sa na Spojené štáty americké. Už vyše 50 rokov, odkedy vyhlásili vojnu proti drogám, a prehrávajú ju na plnej čiare. Vojna proti drogám sa nedá vyhrať, ale môžeme skúsiť remizovať.

²⁵ Vid'. podanie na Ústavný súd SR sudkyňou Janou Grendárovou z OS BA IV evč. podania 2255/2022.

Zoznam použitej literatúry

1. Knihy a monografie

BLESCHING, U. Velká kniha o léčbě konopím pro 21. století. Praha: Volvox Globator, 2018. 688 s. ISBN 978-80-7511-416-7

KLÁTIK, J. et al. Drogové trestné činy. Praha: Nakladatelství Leges, s.r.o. 2018. 214 s. ISBN 978-80-7502-362-9

MAŠLÁNYOVÁ, D. a kol. Trestné právo hmotné : všeobecná a osobitná časť. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o. 2016. 623 s. ISBN 978-80-7380-618-7

ROQUES, B. La Dangersité des drogues: Rapport au secrétariat d'Etat à la Santé. Paríž: ODILE JACOB, 1999. 318 s. ISBN 978-27-3810-657-5

ŠANTA, J. Komentár zákona č. 300/2005 Z. z. Dostupný online: <https://www.epi.sk/komentovane-ustanovenie/Komentar-k-p-135-zakona-300-2005-Z-z.htm>

ZÁBRENSZKI, T. Dekriminalizácia marihuany v podmienkach Slovenskej republiky s vybranou judikatúrou. Žilina: EUROKÓDEX, s. r. o.. 2022. 159 s. ISBN 978-80-8155-114-7

2. Odborné články

OKRUHLICA, E., STRUŇÁKOVÁ, J. „Obvyklá jednorazová dávka“ nie je medicínsky pojem. In: Alkoholizmus a drogové závislosti (protialkoholický obzor), 47, č. 4, 2012. s. 229 – 237

ZÁBRENSZKI, T. Dekriminalizácia drog v Portugalsku. In: Študentská vedecká konferencia 2016. Nitra: Garmond. 2016. s. 65 – 72 ISBN 978-80-89703-30-2

3. Právne predpisy

Decree of Containing Implementation Rules Pursuant to the Opium Act

Charta základných práv Európskej únie

Nariadenie vlády č. 463/2013 Sb. o seznamech návykových látok v znení neskorších predpisov

Opium Act

Opium Act Directive

Rámcové rozhodnutie Rady 2004/757/SVV

Suchmittelgesetz

Vyhláška č. 374/1997 Suchtgiftverordnung

Vyhláška č. 375/1997 Psychotropenverordnung

Wetboek van Strafrecht

Zák. č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov

Zák. č. 139/1998 Z. z. o omamných látkach, psychotropných látkach a prípravkoch v znení neskorších predpisov

Zák. č. 167/1998 Sb. o návykových látkach v znení neskorších predpisov

Zák. č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov

Zák. č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník v znení neskorších predpisov

Zák. č. 105/2022 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov

Zák. č. 391/2022 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 139/1998 Z. z. o omamných látkach, psychotropných látkach a prípravkoch v znení neskorších predpisov

4. Rozhodnutia súdov

Ali a Ayse Duran proti Turecku zo dňa 08.04.2008

Nikolova a Velichkova proti Bulharsku zo dňa 20.12.2007

PL. ÚS 15/98

PL. ÚS 1/2004

PL. ÚS 106/2011

Rozhodnutie Okresného súdu Spišská Nová Ves sp. zn. 2T/63/2021

Rozhodnutie Okresného súdu Trnava sp. zn. 8Tk/1/2021

Rozhodnutie Špecializovaného trestného súdu sp. zn. 3T/3/2022

Stanovisko NS ČR sp. zn. Tpjn 301/2013

Stanovisko NS SR sp. zn. Tpj 88/2015

5. Iné zdroje

List MZ SR č. S26496-2022-OF-2 zo dňa 06.12.2022

List ŠÚKL č. 22/33827 zo dňa 15.12.2022

Podanie na Ústavný súd SR evč. 2255/2022

6. Internetové zdroje

www.epi.sk

www.government.nl

www.magazin-legalizace.cz

www.mojlekar.eu